

เทศน์เช้า วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

อ้าว ตั้งใจฟังธรรมะเนาะ ฟังธรรมะเพราะเราเป็นสัตว์ประเสริฐ เราภูมิใจมากกว่าเราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพุทธศาสนานะ การเกิดเป็นมนุษย์เราภูมิใจเราให้ชื่อเราเองว่าสัตว์ประเสริฐ แต่สัตว์มันไม่รับรู้อะไรกับเราหรอก สัตว์มันว่าเราเป็นยักษ์ กินมันทุกอย่างเลย แต่เวลาเราให้ชื่อที่เราเป็นสัตว์ประเสริฐ เราเกิดเป็นมนุษย์เกิดมาพบพุทธศาสนา พุทธศาสนานะวันสองวันนี้จะเข้าถึงวันสำคัญทางพุทธศาสนา

ถ้าคำว่าพุทธศาสนานะ พุทธศาสนา พุทธะ พุทธะสอนเข้ามาที่หัวใจของเรา หัวใจของเรา พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ถ้าหัวใจของคนที่เป็นบิกขาน หัวใจของคนที่มีความสุข มันอยู่ที่ไหนมันก็มีความสุข แต่หัวใจที่มันโดนกิเลสบีบคั้นมันมีความทุกข์นะ จะอยู่บนหอคอยงาช้างขนาดไหนมันก็มีความสุขอยู่ในหัวใจนั้น ศาสนานี้จะชำแรกแทรกเข้าไปในหัวใจของสัตว์โลก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เวลาพระอรหันต์ ๖๑ องค์ เธอทั้งหลายเธอจงอย่าไปช้อนทางกัน โลกนี้เราร้อนนัก โลกนี้เราร้อนนัก ไม่ยกเว้นแม้แต่ใครเลย ในสโมสรรสันนิบาตทุกดวงใจว่าแห้ว ทุกดวงใจที่เกิดขึ้นมามีความทุกข์ทั้งนั้น

ฉะนั้น เธอจงอย่าไปช้อนทางกัน ศาสนานี้เราร้อนนัก ศาสนานี้เราร้อนนัก วันนี้วันสำคัญทางพุทธศาสนา ถ้าวันสำคัญทางพุทธศาสนาเราก็มองไปข้างนอกใจ ถ้าวันสำคัญทางพุทธศาสนาเราต้องไปเวียนเทียนกัน เราต้องไป ใข้มันเป็นประเพณีวัฒนธรรม แต่หัวใจ หัวใจใครดูแลมัน หัวใจที่ทุกข์อยู่ หัวใจทุกข์อยู่ หัวใจที่ทุกข์อยู่นี้ที่คนจะดูแลมันคือศีล สมาธิ ปัญญา

ปัญญาที่เกิดขึ้นๆ ปัญญาที่มันจะส่งกลับมาในหัวใจของเรามันยากนัก มันมีแต่ปัญญาส่งออกนัก ทุกคนก็ถือตัวถือตนว่ามีปัญญาทั้งนั้น คนที่มีปัญญามทุกข์ทั้งนั้น คนที่มีปัญญานี้เวลาอยู่ในสังคมมันเข็ดหน้าชูตาว่ามีปัญญา พอกลับเข้าบ้านมีแต่คอตกทั้งนั้นแหละ ยิ่งเข้าไปในห้องนอนของตัวเองไปนอนจมทุกข์อยู่นั้นแหละ ปัญญานั้นปัญญาอะไร คุณลึคนที่มาวัด คุณเมื่อคืนเรา

นอนตื่นเช้าจนมันร้องกัน นกมันอยู่ในวัดในวา สภาวะแวดล้อมมันสมบูรณ์ มันมีความสุข มันมีความสุข มันหาคู่ มันสร้างรัง มันมีรังมีรัง มันปักไข่ มันมีลูกมีหลาน มันสภาวะแวดล้อมที่มันดี

นกมันมีความสุขของมัน แล้วมันก็มีความสุขไปด้วย ปลอดภัยเพราะที่นี่เป็นวัด เป็นเขตอภัยทาน ถ้าคนเขาหน้าด้านเกินไปในนิกที่เขาจะมาแล้วสัตว์ในวัดนั้นมันก็มี วัดทั่วไปมีทั้งนั้นแหละ เขตอภัยทานนั้นแหละ ไอ้คนที่หน้าด้านมันก็ทำของมันได้ แต่คนที่ไม่หน้าด้านพอเขามีสติปัญญาของเขา พูดถึงว่าเวลานกรวมมันยังมาอาศัย ถ้ามันอาศัยที่ไหนล่ะ มันอาศัยวัดอาศัยวา พออาศัยวัดอาศัยวาเป็นผู้ที่ทรงศีล เป็นผู้ที่มีคุณธรรม เรามาวัดมาวา กัน เรามาวัดมาวา กันเขาเรียกบัณฑิต บัณฑิต เวลาเราอเสวนา จ พาลานํ ปณฺหิตานญจ เสวนา เราไม่คบคนพาลไป

คนพาล คนพาลคนเห็นแก่ตัว คนพาลเห็นแก่ได้ ถ้าบัณฑิตๆ เรามาเสียดสละกันบัณฑิตๆ แต่บัณฑิตดีขึ้นมา เวลาเรามาเสียดสละกันมันก็ต้องมีปัญหา มีปัญหาเราเสียดสละเรื่องอะไร เสียดสละทำไม เสียดสละคนถ้ามีสติปัญญามันคิดของมันได้ คุณลิกที่มันอาศัยตามป่าตามเขา นกที่ดีมันก็ขยายพันธุ์ของพืช ถ้านกที่มันเจาะต้นไม้ นกที่มันทำลายต้นไม้ล่ะ

นกมันไปอาศัยแล้วมันอาศัยเพื่อชีวิตของมัน แล้วมันทำประโยชน์อะไร โดยธรรมชาติของมัน มันขยายแพร่พันธุ์ของมัน ป่าที่ไม่มีสัตว์ที่มีชีวิต ป่านั้นเป็นป่าที่ไม่มีชีวิต ป่าต้องมีสัตว์ มันมีสัตว์ขึ้นมา คุณสิเราเกิดมาในหัวใจของเรามันมีความรู้สึกนึกคิด แล้วความรู้สึกนึกคิดเราก็มองแต่สภาพป่า สภาพป่ามันสมบูรณ์ แต่สัตว์ที่อาศัยในป่านั้นล่ะ

นี่ก็เหมือนกัน เราเกิดมาเราเป็นมนุษย์ แล้วหัวใจของเราละ หัวใจของเรา ถ้าเราจะดูแลหัวใจของเรา เรามาศึกษาพุทธศาสนาไม่เสียเปล่า ศึกษาขึ้นเป็นทฤษฎี ศึกษาามาเพื่อค้นคว้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนเรื่องเสียดสละทาน เวลาคนเราอยากพ้นทุกข์ๆ ไปหาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าเขาไม่มีพื้นฐานขึ้นมาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเทศน์อนุปพิทกตาให้เขาเสียดสละทานก่อน เสียดสละทานขึ้นมาเพราะอะไร เพราะเสียดสละแล้วหัวใจมันจะเปิดกว้าง

เราเวลาเราโต้แย้งโต้เถียงกันเพราะเราไม่ยอมฟังความเห็นต่าง กิเลสของเรามันผูกขึ้นมาในหัวใจมันคิดของมันคนเดียว มันเก่งของมันคนเดียว มันพูดออกมาคนเดียวมันไม่ยอมรับสิ่งใดทั้งสิ้นทั้งนั้นแหละ ให้หัดเสียดสละ ให้หัดเสียดสละทาน ทาน ศีล ภาวนา มันมีการเสียดสละ มันมีการเสียดสละ ถ้าใครเป็นผู้เสียดสละ จิตนั้นเป็นผู้เสียดสละ ถ้าผู้เสียดสละแล้ว เสียดสละ ความตระหนี่ถี่

เหนียว ความตระหนี่คือความเห็นแก่ตัว ถ้าความเห็นแก่ตัวมันไม่ยอมฟังใครทั้งสิ้น แต่ถ้ามันฝีกหัดเสียสละขึ้นมา เสียสละขึ้นมาเพื่อฟังความเห็นเขาบ้าง ฟังความเห็นคนอื่นเขาบ้าง

เขาก็เป็นคนเหมือนกัน ไม่ใช่เป็นคนเฉพาะเราคนเดียว ไม่ใช่ว่าเป็นผู้ที่มีปัญหาเฉพาะคนเดียว เพราะเราถือตัวถือตนว่าเรามีปัญหาอยู่คนเดียวไง มันอวิชชาครอบงำหัวใจของมันไง มันถึงไม่เปิดหัวใจฟังใครเลยไง พุทธถึงศาสนา นรก สวรรค์บอกว่าไม่มีไง อะไรก็ไม่มีทั้งนั้นแหละ แต่ถ้ากิเลสตัดหาคความทะยานอยากของมึงมี หัวใจที่มันโดนบีบคั้นนั้นเรามี แต่เราวันนี้วันสำคัญทางพุทธศาสนาเพราะมันยืนยันได้ มันยืนยันได้ว่า ๒,๐๐๐ กว่าปีไป ๒,๐๐๐ กว่าปีนะเวลาไอน์สไตน์เขายังบอกเลยว่าถ้าเขาเลือกนับถือศาสนาได้เขาเลือกนับถือศาสนาพุทธด้วยเหตุด้วยผล ด้วยปัญญาของเขา

ฉะนั้น ศาสนาพุทธ ๒,๐๐๐ กว่าปีมันพิสูจน์กันมาเยอะแล้วละ แม้แต่กษัตริย์นะ กษัตริย์เสรษฐีกลุ่มพีมาบวชในพุทธศาสนาเยอะมาก เวลาเป็นกษัตริย์ เป็นกษัตริย์ปกครองขึ้นมาปกครองด้วยอำนาจวาสนาของตัวเอง เวลาเสียสละมาแล้วมาบวช เวลาได้อยู่โคนต้นไม้ เวลาสำเร็จเป็นพระอรหันต์สุขหนอๆ สถานะของกษัตริย์ สถานะปกครองของเขาเนะ ปกครองที่สถานะทางสังคม สถานะที่เชิดชูของโลกสมมุติเขา แต่มันโดยหน้าที่ โดยหน้าที่เราต้องดูแลรักษารับผิดชอบไปหมดเลย

แต่เวลาเสียสละแล้วมาอยู่โคนต้นไม้ หน้าที่ของเราหัวใจดวงเดียวนี้แหละ ใจดวงนี้เอาไว้ให้มันอยู่ ถ้าเอาดวงใจนี้ของมันเกิดมรรค เกิดผลขึ้นมา สุขหนอๆ ทำไมนั่งอยู่บัลลังก์ทำไมไม่บ่นว่าสุขหนอบ้างละ เวลานั้นอยู่บนราชบัลลังก์ ภาระบนแอกบ่าสองบ่ารับผิดชอบไว้หมดเลย แต่เวลาสละทิ้งออกมาแล้ว สละทิ้งออกมาถ้ายังไม่ได้ประพฤติปฏิบัติขึ้นมาก็ยังเสียคายนะ เสียคยาอำนาจ แต่เวลามาอยู่โคนไม้แล้ว อยู่โคนไม้แล้วจิตใจมันดีขึ้นนั่นนะ คิดถูกแล้วหรือที่เสียสละบัลลังก์นั้นมา คิดถูกแล้วหรือ มันคิดย้อนกลับไปตลอดแหละ มันจะออกไปเอาอำนาจนั้นคืน

แต่ถ้าพอมันมีสติ มีปัญญาเอาใจไว้ในอำนาจของตัวเอง เวลาเกิดมรรค เกิดผลขึ้นมาในหัวใจ สุขหนอๆ จนพระเจ้าแห่งโทษาคิดว่าคิดถึงบัลลังก์ ไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านิมนต์มาแล้วถามว่าเป็นอย่างนั้นจริงๆ หรือ จริง ตอนเป็นกษัตริย์โอย มันมีความทุกข์ ความยาก มันต้องแบกรับภาระสังคมทั้งหมด บริหารจัดการทุกๆ เรื่อง

ไอ้โฮ นักหนาสาหัสสาครรจ์ แต่เวลามาสำรวจ มาคายกิเลสออกแล้วมันรู้แจ้ง รู้แจ้งในใจของตัว

นี่ไงที่บอกว่าหัวใจของเราใครจะดูแล หัวใจของเราใครศึกษา สถานะทางสังคม สถานะทางสังคมเกิดมามีค่าเท่ากัน เกิดมาเป็นสิ่งที่มีชีวิตเหมือนกัน มีปาก มีท้องเหมือนกัน เราเสมอกันโดยธรรมชาติ สติปัญญาของใครมาก ใครน้อย ถ้ามันย้อนถึงธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วมันสะท้อนใจไปทำไมคนนี่เขามีปัญญา คนนี่เขามีโอกาส ทำไมคนนี่เขาประสบความสำเร็จ ทำไมเราตกทุกข์ได้ยาก ทำไมปัญญาเราไม่เท่าเขา มันมีที่มาที่ไปทั้งนั้นแหละ เพราะอะไร เพราะถ้าเราไม่ได้ทำของเราทำไม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย พยายามสร้างสมบุญญาธิการมา เวลาเราไปเห็นพระเวสสันดรทำขนาดนั้นเราก็อึ้งใจไม่ได้ แต่ที่เวลาโพธิญาณขึ้นมาเขาทำกันอย่างนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์ต้องสละลูก สละเมีย ต้องสละทั้งหมดถึงจะได้โพธิญาณมา เขาลงทุนลงแรงกันขนาดนั้น เขาทำกันขนาดนั้น แต่เราไม่เห็น เราเห็นเราเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ เราเห็นเกิดมากษัตริย์นี่ไง เราไปเห็นสิ่งที่ทำมา

ที่นี้เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เราเกิดมาเป็นมนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐๆ ทำไมหัวใจเราเป็นแบบนี้ล่ะ ถ้าเราได้สร้างบุญญาธิการมาเราคบแต่มิตรที่ดี เราคบเพื่อนดีเพื่อนซี้ชวนเราไปทางไหนล่ะ เราบอกเพื่อนคนนี่มันพาเราไปทางชั่วเราจะไม่ไปกับมัน แต่นี่เราคบมิตรขึ้นมา พอเพื่อนมันพาไป ไม่ต้องเพื่อนพาไป กุภาพเพื่อนไปเลย นี่ไงเราไม่มีจุดยืนใจ ไม่มีจุดยืนเพราะอะไร เพราะเราไม่ได้สร้างสมบุญญาธิการมาไง พันธุกรรมของจิตๆ จิตมันต้องได้สร้างของมันมามันถึงมีอำนาจวาสนาของมัน มันถึงได้คิดบวก หรือคิดหาทางออก คิดหาทางไป

สัตว์ประเสริฐ เวลาสัตว์ประเสริฐแล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังแยกออกเป็นสัตว์อาชาไนยอีกนะ สัตว์ประเสริฐแล้วยังเป็นสัตว์อาชาไนย สัตว์อาชาไนยมันจะเลือกแต่อาหาร มันจะกินแต่น้ำที่สะอาดบริสุทธิ์ของมัน สัตว์อาชาไนยมันเลือกอาหาร เลือกคบ เลือกต่างๆ สัตว์อาชาไนย สัตว์อาชาไนยมีสติ มีปัญญา สัตว์อาชาไนยสามารถเอาตัวรอดได้

สำคัญทางพุทธศาสนา พุทธศาสนาเป็นคัมภีร์โบราณ เราไม่ได้ค้นคว้า เราไม่ได้ศึกษามาแล้วมาสร้างสมให้เป็นสมบัติของเราขึ้นมา ถ้าสร้างสมเป็นสมบัติของเราขึ้นมา เวลาพระเราพระกรรมฐานเราเดินจงกรม นั่งสมาธิ ภาวนาก็ดีเหมือนกัน วันๆ ไม่เห็นทำอะไร เดินไปเดินมาๆ

เดินไปเดินมานี่สัตว์อาชาไนย สัตว์ประเสริฐๆ บวชมาแล้ว แหม จะเป็นกรรมกรแบกหาม จะมาสร้างแข่งกับโลกเขา จะมาสร้างสิ่งมหัศจรรย์ของโลก ไปสร้างแข่งกับโลกแข่งสงสารใจ เวลาเข้าทางจงกรมโลกเขาไม่เห็นคนสิ้นไร้ไม้ตอก เขาเห็นว่าคนไม่มีศักยภาพใจ แต่ในทางธรรมๆ เขาเดินจงกรม นั่งสมาธิ ภาวนา เขาจะเอาใจของเขา

กษัตริย์เขาสละราชบัลลังก์เขามา เขามาค้นคว้าในใจของเขา เขายังสำนึกได้ เรามีศักยภาพขนาดนั้นเขียวหรือ เราไม่มีศักยภาพขนาดนั้น แล้วเรายังมาๆ เรายังมาเราทำของเรา ถ้าเป็นความจริงขึ้นมาให้มันเป็นความจริงขึ้นมา ถ้าเป็นความจริงขึ้นมาเราจะรู้ได้ ถ้าคนมีความจริงขึ้นมาแล้ว โลกธรรม ๘ โลกธรรม ๘ นั้นไม่สามารถเข้าไปกระเทือนหัวใจดวงนั้นได้ สังคมจะดิฉินนินทาขนาดไหนมันเป็นเรื่องของสมมุติ เป็นเรื่องของโลก ธรรมเหนือโลกๆ มันจะเป็นธรรมขึ้นมาเพราะมันมีศักยภาพในใจดวงนั้น ใจดวงนั้นได้กระทำมา ได้มีพื้นฐานมา โลกธรรม ๘ มันจะขัดขนาดไหนมันก็ไม่หวั่นไหว ถ้ามันไม่หวั่นไหวเพราะมันมีเหตุมีผลใจ

ก็ทำอย่างนี้มามันถึงได้มรรค ได้ผล เพราะหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านเปิดช่องทางนี้มาแล้วท่านสงวนรักษาไว้ให้สากบุตรพุทธชินโรสสีหอนุชนรุ่นหลัง แล้วเราเป็นอนุชนรุ่นหลังเราจะมาส่งเสริมหรือจะมาทำลาย ถ้าเราจะมาส่งเสริม ส่งเสริม ส่งเสริมที่ไหน ส่งเสริมทางจงกรม นั่งสมาธิ นั่งใจ ถ้าส่งเสริมขึ้นมามันต้องทำใจดวงนั้นให้เป็นจริงขึ้นมาใจ ถ้ามันทำใจดวงนั้นให้เป็นจริงขึ้นมาแล้ว ใจที่เหนือโลกแล้วมันมีสิ่งใดที่ไปสั่นไหวอันนั้น แล้วมันมีสิ่งใดที่สังคมจะลากไป

โลกเป็นใหญ่ นะ ตอนนีโลกเป็นใหญ่ ปฏิบัติเพื่อบูชาเขา ทำสิ่งใดประจบสอพลอ พระกรรมฐานไม่สอพลอ ไม่อ้อเฮาะจ้อเลาะ อ้อเฮาะจ้อเลาะสอพลอมันเป็นนิสัยของสัตว์ มันไม่ใช่เป็นนิสัยของนักบวช นักพรต นักที่คนเอาชนะตนเอง นี้พระป่า พระป่าพระกรรมฐาน มันเป็นพระป่ากรรมฐานได้เพราะอะไร เพราะมันมีคุณสมบัติใจ มันมีสติ มีสมาธิ มีปัญญา มันมีความจริงในใจอันนั้น

ถ้าความจริงในใจอันนั้น คุณสิพวกโยมมาวัดๆ มาวัดเพื่อปรารธนาอะไร ปรารธนาบุญ ปรารธนาบุญกุศล ปรารธนาความสำเร็จในชีวิต ปรารธนาทุกๆ อย่าง เขาปรารธนา แล้วเราทำสิ่งนั้น เราทำสิ่งนั้นที่มันเหนือเขา แล้วก้มหัวลงไปได้อย่างไร ถ้าไม่ก้มหัวลงไปมันจะมีจุดยืนใจ มันเป็นผู้นำ เป็นผู้นำจะทำให้เราเข้าสู่สัจจะ เข้าสู่ความจริง ไม่หวั่นไหวไปกับทางโลก ถ้าไม่

หวั่นไหวไปกับทางโลก ถ้าทำหัวใจได้แล้วมันจะมีความมองอาจ มีความกล้าหาญ ไม่มีสิ่งใดในใจ
นั้นเลย

ไม่มีสิ่งใดในใจนั้นเลยแต่มี มีมรรค มีผลไป ถ้าไม่มีสิ่งใดในใจนั้นเลยมันจะล่องลอย มัน
เลื่อนลอย ไม่มีอะไรเลย แล้วบอกใครไม่ได้ แต่ครูบาอาจารย์เราไม่มีอะไรนั้นเลย แต่มีคำถามกุมา
เรื่องอะไรถามมา ถามนั่นคืออะไร ถามนั่นคือช่องทางที่เราจะกระเสือกกระสนไปกันไง เราจะ
ก้าวไปไง ในถนนหนทางมีแผนที่ทางไว้เลยมันยังหลง จีพีเอสยังพาหลง แต่ในหัวใจที่เราปฏิบัติ
ใครบ้างที่มันจะไม่หลงทาง มันหลงทางนะ

นี่วันสำคัญทางพุทธศาสนา ศาสนามีความสำคัญมาก แก่นของศาสนานะแก่นของ
ศาสนาคือมรรค ผล ถ้ามรรค ผลเราทำได้จริง ทำได้จริงแล้วเราพยายามทำสิ่งนี้ แล้วเราต้อง
สงวนรักษาไว้ แล้วเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนนะ สอนเรื่องกาลามสูตรไม่ให้เชื่อ
ไม่ให้เชื่อสิ่งที่รำลือ ไม่ให้เชื่อสิ่งที่ทำตามๆ กันมา ไม่ให้เชื่อว่าสังคมหมู่มาเขาศรัทธา ไม่ให้
เชื่อๆ ฟังแล้วใคร่ครวญ ฟังแล้วประพฤติปฏิบัติ ฟังแล้วกระทำขึ้นมาให้เป็นความจริงขึ้นมา

หลวงตาท่านได้ไปตรวจสอบหลวงปู่มั่น ตรวจสอบหมายความว่าไปอยู่กับหลวงปู่มั่น
เวลาหลวงปู่มั่นสั่งสิ่งใดท่านก็พยายามปฏิบัติ แล้วพอใจมันเป็นอันเดียวกันแล้วมาราบขอขมา
แม่แต่อัฐิธาตุของหลวงปู่มั่น เวลาทำถึงที่สุดแล้วเพราะท่านสั่งไว้ๆๆ ทั้งนั้นแหละ แต่ถ้าเรายังไม่
รู้ไม่เห็นมันก็ยังไม่รู้จริงๆ กลางๆ แต่ถ้าวันใดมันกระจ่างแจ้งในใจของเราจะน้ำตาไหลพราก มัน
ซึ่งใจ ไปกราบขอขมาอัฐิธาตุของหลวงปู่มั่น เวลาทำขึ้นมาทำให้ได้ความจริง

ฉะนั้น ถ้าทำความจริงนี้ศาสนามีคุณค่า มีคุณค่าเพราะใจเราเป็นไง ถ้าใจเราเป็นเรามี
คุณธรรม เราไม่ทุกข์ไม่ยาก เราไม่มีความลำบากลำบากจนเกินไป แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้ามีหมอชีวกเป็นหมอประจำพระองค์ แม่แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังเจ็บไข้ได้
ป่วยนะ พระอรหันต์ร่างกายก็เจ็บไข้ได้ป่วยเป็นเรื่องธรรมดา พวกเรานั้นก็มีความเจ็บไข้ได้ป่วย
เป็นธรรมดา แต่หัวใจเรามันเร่าร้อน เราทุกข์ยากไปกับเขา แต่ครูบาอาจารย์ของเราเวลาร่างกาย
เจ็บไข้ได้ป่วยเป็นธรรมดา หัวใจมันไม่เจ็บไข้ได้ป่วยไปด้วย

ฉะนั้น สิ่งที่ว่าถ้ามันเรื่องของความเจ็บไข้ได้ป่วยเป็นเรื่องธรรมดา มันเรื่องธรรมดามันมี
ของมันอยู่อย่างนั้น แต่หัวใจที่มันเหนือโลกๆ มันวางสิ่งนั้นไว้แล้ว มันอยู่กับโลกโดยไม่
กระเทือนโลกใจ นี่พูดถึงว่าถ้าหัวใจมันเหนือโลกๆ แต่ร่างกายมันเหนือโลกไปไม่ได้ เพราะ

ร่างกายมันเกิดมาจากพ่อจากแม่ มันเกิดมาจากโลก มันจะทิ้งไว้กับโลกนี้ แต่หัวใจสำคัญที่นี้
ฉะนั้น หัวใจสำคัญที่นี้มันไม่ใช่เลื่อนลอยนะ สำคัญที่นี้คือปล่อยวาง คือปล่อยวาง คือไม่ทำอะไร
เลย ทำ มนุษย์ สัตว์โลกจะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียร ความเพียร ความวิริยะ ความอดุสาหะ
ความเพียรที่ถูกต้อง สัมมาทิฏฐิ สัมมาทิฏฐิความเพียรที่ถูกต้อง

ฉะนั้น ทำให้มันถูกต้องดังามขึ้นมา ถ้าถูกต้องดังามขึ้นมา จะบอกว่าการรักษาหัวใจ
บอกว่าการรักษาหัวใจไปรักษาที่ไหน จะให้ใครรักษา รักษาหัวใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้าที่ชี้ทาง ครูบาอาจารย์ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านก็บอกทางไว้ ข้อวัตรปฏิบัติเป็นเครื่องอยู่
รัคมันไว้ ดึงมันไว้ก่อน แล้วถ้ามันเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา เวลาภาวนาขึ้นมาจิตมันสงบ มัน
มหัศจรรย์ของมันแล้ว แล้วถ้าเกิดมันมีปัญหาขึ้นมา มันมีคุณค่าที่นี้ไง

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ตรัสรู้ถึงเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรม
พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม พระอัญญาโกณฑัญญะเป็นสงฆ์องค์แรกของโลก
ต้องเห็นธรรม ต้องรู้ธรรม ต้องประพฤติปฏิบัติธรรม ต้องมีคุณธรรมในหัวใจ ถ้ามีคุณธรรมใน
หัวใจมันปราบกิเลส ปราบความทุกข์ความยากในใจเรา ถ้ามันปราบกิเลส ปราบความทุกข์ความ
ยากในใจของเรา แล้วถ้าใครพูดอย่างนี้ ใครมีรสนิยมอย่างนี้เราจะเคารพบูชา

เราหวังอย่างนั้นแหละ หวังครูบาอาจารย์ หวังกลุ่มชนที่หมมสากจุกา เอตมมุงคฺลุมฺตฺตมฺ
เวลาสนทนาธรรมๆ สนทนาธรรม สนทนาธรรมการเป็นที่พึ่งที่อาศัย เราทำอย่างนี้กัน ใจ ศาสนา
เจริญเจริญที่นี้ เจริญในใจของเรานั้นแหละ สิ่งนั้นมันเป็นทฤษฎี มันเป็นวิธีการ ถ้าทำขึ้นมาในใจ
ของเรา แล้วถ้ามันเป็นในใจของเราขึ้นมาแล้วนะ คุณสีกมันมาอาศัยวัด มันร้องกันทั้งวันทั้งคืน
มันมีความสุข แล้วมีความสุขปลอดภัย แล้วใจเราละ ใจเราเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ทำไมไม่มี
ความสุขแบบเขา ทำไมไม่มีความสุขแบบนกแบบกาที่มันมีความสุขของมัน แล้วเราจะหาอะไร
ละ

ศาสนาเป็นที่พึ่งๆ เตือนเราใจ หน้าที่การงานเป็นหน้าที่การงานนะ อาบเหงื่อต่างน้ำหา
เลี้ยงปากเลี้ยงท้อง พระเราอาบเหงื่อต่างน้ำเดินจงกรม นั่งสมาธิ ภาวนาค้นคว้าหาหัวใจของตัว
ค้นคว้าหาหัวใจของตัวเจอแล้วมาใช้สติ ใช้ปัญญาแยกแยะพิจารณา กิเลสมีอยู่ไหน กิเลสมีอยู่
ไหน แล้วพยายามสำรวจ พยายามคายมันออก แล้วถ้าเป็นจริงแล้ว องค์ความรู้อย่างนี้ทำให้ใจ

ดวงนั้นเหนือโลก เหนือโลกมันมีองค์ความรู้ มันไม่หวั่นไหวใจ แต่ถ้ามันไม่มี ฟังจำตามๆ กันมา คิดอย่างนั้น ว่าอย่างนั้น แต่พูดอะไรไม่ได้ แล้วหวั่นไหว กลัวเขารู้ กลัวเขาสืบสภาพได้ กลัวเขา กลัวเขาไปหมด กลัวจนสอพลอเขา ก้มหัวให้เขาโดยไม่รู้ตัว เพราะอยากให้นับหน้าถือตา อยากให้เขาเคารพนบ

ทำไมต้องให้นับหน้าถือตา เอ็งนับหน้าถือตาตัวเองไม่ได้หรือ เอ็งไม่สามารถรักษาใจ ของตัวเองได้หรือ ทำไมต้องให้คนอื่นมานับหน้าถือตา ทำไมไม่รักษาหัวใจของตัวเอง รักษาหัวใจ ของตัว ทำของเรา แล้วมันจะเป็นสัจจะ เป็นความจริง เป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันติภูมิจุโก เป็นศาสนา แท้ เป็นคุณธรรมแท้ในหัวใจของเรา เอวัง